

УДК 340.11
DOI 10.31732/2708-339X-2023-07-56-63

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ РЕЄСТРУ МЕДІАТОРІВ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Долянська І.М.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
Університету економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-1606-7096

REGARDING THE CREATION OF THE REGISTER OF MEDIATORS IN UKRAINE: THEORETICAL AND LEGAL ASPECT

Dolianovska I.M.,

Ph.D. in Law, Associate Professor of Department of the state legal disciplines,
"KROK" University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-1606-7096

Анотація. Із прийняттям наприкінці 2022 року Закону України «Про медіацію» розпочався новий етап імплементації даного інституту в суспільне та правове життя країни. До прийняття закону, левова роль у популяризації та застосуванні даного методу альтернативного вирішення спорів належала численним громадським організаціям, які відігравали роль амбасадорів медіації як засобу протилежному судовому розгляду конфлікту (спору). Наразі чинний Закон України «Про медіацію» встановлює стандарти підготовки та навчання медіаторів, принципи медіаційної процедури та інші ключові моменти медіації. Однак крапку у врегулюванні даного питання ставити зарано, адже практична реалізація законодавчого акту вимагає подолання нових нагальних викликів, одним із яких є дискусія щодо доцільності створення єдиного державного Реєстру медіаторів. Безперечно, запровадження інституту медіації і забезпечення якості медіаційних послуг та допомоги населенню в будь-якій країні потребує належної професійної підготовки медіаторів та дотримання ними правил проведення медіації. Тому питання регулювання професії медіатора є надзвичайно важливими. Як відомо, основним принципом правового регулювання медіації є забезпечення необхідних стандартів медіації при мінімальному втручанні держави в ці відносини, надання сторонам спору найбільш повної свободи реалізації своїх прав як під час згоди на медіацію у якості альтернативи суду, так і під час вибору особи медіатора. Сама процедура медіації побудована на вільному самовизначенні і волевиявленні сторін спору, на добровільній і усвідомленій відповідальності за свої слова і вчинки і, зрештою, за результати спору. Надмірне регулювання процедур медіації може обмежити ці можливості і звести нанівець основні її переваги. Разом з тим, коли діяльність медіаторів підтримується державою з метою впорядкування правового регулювання, надання цій діяльності більш легітимного характеру та її поширення в усіх можливих сферах застосування, держава таким чином забезпечує мінімально необхідні гарантії законності цієї діяльності. Саме ініціативи створення Реєстру медіаторів як свідчення належного державного регулювання даної сфери і присвячена дана наукова стаття.

Ключові слова: медіація, реєстр медіаторів, державне регулювання медіації.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 15.

Annotation. With the adoption of the Law of Ukraine "On Mediation" at the end of 2022, a new stage of implementation of this institute in the social and legal life of the country began. Before the adoption of the law, the lion's share in the popularization and application of this method of alternative dispute resolution belonged to numerous public organizations, which played the role of ambassadors of mediation as a mean of opposing judicial review of a conflict (dispute). Nowadays, the current Law of Ukraine "On Mediation" establishes the standards of training and education of mediators, the principles of the mediation procedure and other key aspects of mediation. However, it is too early to put a dot at the settlement of this issue because the practical implementation of the legislative act requires overcoming new urgent challenges, one of which is the discussion on the feasibility of creating a single state Register of mediators. Undoubtedly, the introduction of the institution of mediation and ensuring the quality of mediation services and assistance to the population in any country requires proper professional training of mediators and adherence to mediation rules. Therefore, the issue of regulating the profession of mediator is extremely important. It's known that the main principle of the legal regulation of mediation is to ensure the necessary standards of mediation with minimal state interference in these relations, give the disputing parties the most complete freedom to exercise their rights both when agreeing to mediation as an alternative to the court and when choosing a mediator. The mediation procedure itself is based on the

free self-determination and expression of the parties' will, voluntary and conscious responsibility for their words and actions and, ultimately, for the outcome of the dispute.

Excessive regulation of mediation procedures can limit these possibilities and nullify its main advantages. At the same time, when the activity of mediators is supported by the state with the purpose of organizing legal regulation, giving this activity more legitimate character, and spreading its application to all possible spheres, the state thereby ensures the minimal necessary guarantees of the legality of this activity. This scientific article is dedicated to the initiative of creating the Register of mediators as evidence of proper state regulation of this field.

Keywords: mediation, state mediation regulation, register of mediators.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 15.

Постановка проблеми. Медіація. З більш ніж десяти років тому в Україні термін «медіація» був практично абсолютно новий для пересічних громадян і зустрічався у вузькопрофесійних колах, переважно у фахівців сфери посередництва та права, наукових колах тощо. Але практично за останні роки медіація якщо не набирає обертів як процедура застосування, то даний термін щонайменше викликає менше запитань стосовно своєї сутності.

Термін «медіація» має англійське походження і відштовхується від слова “mediation”, що в перекладі означає «посередництво, примирення». Інакше кажучи, процес врегулювання або вирішення конфліктної ситуації між сторонами. І ще медіація є частиною культури альтернативного вирішення спорів (АВС), знову ж таки англійського походження від абревіатури ADR – Alternative Dispute Resolution. Крім медіації, процедурами з врегулювання спорів є переговори, арбітраж, примирення, нейтральна оцінка [1].

Хоча, як ми вже зазначали, термін «медіація» з кожними роком популяризується в нашому суспільстві, сам процес її застосування в Україні бере свій відлік практично з початку 2000-х років.

Звичайно ж, найбільш значимою подією, яка логічно завершила процес переходу від впровадження даного інституту у соціальне та правове життя країни до реального його застосування, є прийняття 16 листопада 2021 року довгоочікуваного Закону України (далі – ЗУ) «Про медіацію». Цінність його прийняття важко не оцінити, адже стало можливим законодавче тлумачення термінів «медіація», «медіаційна угода», «договір про надання медіації», «медіатор» та інших нагальних питань, пов'язаних із реалізацією медіаційної діяльності. Однак

питання популяризації та застосування даного інституту на практиці, незважаючи на профільний законодавчий акт, все одно здійснюються надто повільно. І досі, протягом більше ніж одного року з прийняття вищезазначеного закону, у нашому суспільстві про медіацію є обізнаними вкрай мало громадян. Особливо це проявляється у необізнаності потенційних споживачів медіаційних послуг із найпершим кроком: до кого і куди звертатися із вирішенням проблемного питання та де шукати медіаторів?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виходячи із наявної правової та нормативної бази стосовно огляду питань, пов'язаних із веденням реєстраційної діяльності медіаторів в Україні, слід констатувати, що більшість науково-джерельної бази присвячено аналізу питань з надання послуг із вирішення різноманітних проблемних питань у різних сферах права. В основному, питання щодо реєстру медіаторів містяться у ЗУ «Про медіацію» та нормативних актах Міністерства юстиції України. Разом з тим, окремі автори, А.Лиско, Н.Коршівський, Т.Кисельова, мають праці щодо дослідження досвіду європейських та інших країн світу стосовно порядку ведення реєстрів медіаторів та можливостей запозичення такого досвіду для України.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Враховуючи вищевикладене, слід визнати, що незважаючи на наявне законодавче врегулювання медіації в Україні, питання порядку створення та ведення реєстрів медіаторів, контролю за такою діяльністю залишається невирішеним та досі викликає наукову дискусію в правовій літературі.

Метою наукової статті є з'ясування особливостей реалізації

положень ЗУ «Про медіацію» у частині ведення реєстру медіаторів в Україні, реального стану із його створення та можливостей доступу до реєстру потенційних споживачів медіаційних послуг.

Виклад основного матеріалу. Отже, після більш ніж десяти законопроектів про медіацію, нарешті у 2021 році було поставлено фінальну крапку у спробах легалізувати медіаційні послуги в країні та прийнято довгоочікуваний медіаторською спільнотою ЗУ «Про медіацію».

Звернімося для початку до положень даного законодавчого акту на предмет вимог до створення та ведення реєстру медіаторів. Так, стаття 11 означеного закону не даючи чіткого визначення, що слід таким реєстром вважати, проголошує: об'єднання медіаторів та суб'єкти, що забезпечують проведення медіації, можуть створювати та вести реєстри медіаторів [2].

Відповідно до ст.1 аналізованого закону, об'єднання медіаторів - добровільне об'єднання, утворене відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» для здійснення та захисту прав і свобод членів такого об'єднання та/або розвитку медіації, та/або сприяння впровадженню культури мирного вирішення конфліктів (спорів), та/або здійснення професійного самоврядування медіаторів, та/або для забезпечення надання послуги з медіації; суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, - юридична особа будь-якої організаційно-правової форми, що забезпечує надання послуги з медіації [2].

До реєстру медіаторів включаються такі відомості, як: персональні дані медіатора; де і в якій кількості годин базової підготовки ним було здобуто освіту; якою мовою (мовами) можливе проведення медіації; спеціалізація медіатора із зазначенням кількості годин спеціалізованої підготовки (за наявності); інформація про підвищення професійного рівня медіатора; інші відомості. Причому дана інформація має бути відкритою та загальнодоступною, в тому числі у мережі Інтернет.

Такий, на наш суб'єктивний погляд, «розпливчастий» виклад вимог до ведення реєстрів медіаторів, призводить до їх створення різними організаціями та об'єднаннями, більшість з яких є приватними або громадськими. Тобто, що до прийняття ЗУ «Про медіацію», що після – особливих змін у цьому відношенні не відбулося.

Так, до моменту ухвалення Верховною Радою України аналізованого закону, медіацію в Україні просували виключно громадські організації, які в межах самих себе працювали над розробкою стандартів того виду медіаційних послуг, на якому спеціалізувалися, а також вели свої реєстри медіаторів. До прикладу, Національна Асоціація медіаторів України, громадська організація, яка надає різноманітні послуги по врегулюванню конфліктів у будь-якій сфері суспільного життя, має власний реєстр медіаторів, які готові надати послуги медіатора у будь-якому куточку України, крім тих, які на даний момент є окупованими [3]. Також мають свої власні реєстри такі організації, як: Ліга медіації України та Асоціація сімейних медіаторів України – надають послуги з сімейної медіації; Українська академія медіації – надає послуги з цивільної, комерційної, трудової та сімейної медіації; Український центр медіації та переговорів – надає послуги з бізнес та комерційної медіації, з вирішення конфліктів в організації та інші організації, лабораторії, центри [4; 5; 6;7].

Звичайно не можемо не згадати організацію, яка об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їх об'єднання – Торгово-промислової палати України (далі - ТППУ). Зокрема, в Міжнародному комерційному арбітражному суді, яка діє на базі ТППУ, діє реєстр медіаторів, який пропонує послуги з врегулювання міжнародних комерційних спорів. Подібні послуги та реєстр медіаторів пропонує, наприклад, ще з 2014 року Центр медіації при Київській торгово-промисловій палаті [8; 9].

Відповідно, після ухвалення в кінці 2021 року означеного закону, крім вже

активно працюючих на ниві медіації громадських організацій, до даної сфери додаються нові учасники. Зокрема, активно працює над створенням реєстру медіаторів Нотаріальна палата України. Ще на початку 2021 року Нотаріальною палатою України створено Центр медіації – з метою об'єднання нотаріусів, які практикують у сфері медіації, їх навчання навичкам медіатора створення єдиної практики медіації в нотаріаті, додаткового закріплення за нотаріатом України статусу інституту попереджувального правосуддя, нарешті ведення реєстру нотаріусів, які пройшли навчання медіації [10]. Своє законодавче закріплення дана ініціатива отримала знову ж таки, після прийняття ЗУ «Про медіацію», яким було внесено доповнення до ЗУ «Про нотаріат» у вигляді статті 16-1 «Медіація в нотаріаті» [2].

Знову ж таки, ч.6 ст. 10 ЗУ «Про медіацію» встановлює, що суб'єкти освітньої діяльності (передусім маються на увазі заклади вищої освіти), які здійснюють підготовку медіаторів, можуть вести реєстри своїх випускників. Вимоги до ведення такого реєстру випускників-медіаторів безпосередньо статтею 10 не встановлюються, але очевидно, що відкритість та надання базової інформації щодо особливостей навчання, отриманої кваліфікації тощо передбачаються [2].

Підсумовуючи викладене, приходимо до висновку, що пересічному громадянину, який потенційно виявить бажання скористатися послугами альтернативного вирішення конфліктів, спершу слід не загубитися в існуючому різноманітті публічних реєстрів діючих та потенційних медіаторів і врешті-решт надати комусь перевагу. Звичайно, більшості населення у подібній ситуації буде важко зорієнтуватися, особливо враховуючи незнання сутності такого інституту, як «медіація» та його можливостей! То які існують шляхи виходу з такої ситуації?

Звернімося спершу до аналогічних ситуацій із пошуком, скажімо, адвоката або нотаріуса. Адвоката, як правило, радять знайомі або друзі, так само як і нотаріуса. Знову ж таки, у разі відсутності позитивних

відгуків, громадяни мають можливість скористатися Єдиним реєстром адвокатів України, ведення якого забезпечує Рада адвокатів України, а у разі запиту на послуги нотаріуса – звернутися до державної нотаріальної контори. Іншими словами – є альтернатива у здійсненні вибору між приватними та державними інституціями стосовно адвокатури або нотаріату. А що у цьому відношенні існує стосовно медіаційних послуг? Відповідь очевидна: наразі ніякої альтернативи у виборі медіатора, крім послуг приватних або громадських організацій не передбачено.

То чи потрібне подібне державне регулювання медіаційних послуг, крім ЗУ «Про медіацію» у вигляді створення єдиного державного реєстру медіаторів? Спробуємо розібратися у цьому питанні. Почнемо із зарубіжного досвіду тих країн, в яких вже тривалий час поширений інститут медіації.

Дослідники даного питання здебільшого у свої працях приходять до висновку щодо трьох основних тенденцій стосовно суб'єктів ведення реєстру медіаторів [11]:

1. Ведення реєстру покладається на державний орган (Міністерство юстиції, суд чи інший існуючий або спеціально створений орган).

2. Монополія на ведення реєстру належить одній неурядовій організації.

3. Ведення реєстру медіаторів здійснюється необмеженою кількістю організацій.

Розглянемо перший варіант – ведення реєстру державним органом. В Угорщині, Болгарії, Греції, Хорватії, Італії та Австрії такий обов'язок покладений на Міністерство Юстиції, в Португалії – на Генеральний директорат політики юстиції, який є департаментом Міністерства Юстиції, у штаті Луїзіана (США) – спеціально створений комітет при Верховному суді, у Бельгії – Федеральну комісію з медіації, у Швеції – Національну судову адміністрацію тощо. У Республіці Польща медіатори повинні бути внесені до реєстру окружного суду. У Грузії реєстрацію медіаторів здійснює Комісія з

вирішення спорів (The Georgia Commission on Dispute Resolution), яка була створена Верховним Судом з метою забезпечення розвитку програм з альтернативних методів вирішення спорів. Реєстрація медіаторів у міністерстві юстиції чи в суді в більшості країн є безоплатною (винятком є штат Індіана в США, в якому внесення до реєстру здійснює Комісія з продовжуваної правової освіти та стягує за це плату в сумі 50 доларів США). При цьому інформація про внесених до реєстру медіаторів розміщується на офіційному веб-сайті відповідного державного органу, а отже кожен охочий може з нею ознайомитись. До переваг такого варіанту ведення реєстру можна віднести єдиний підхід та рівень вимог до оцінювання, об'єктивність (за умов прозорого включення до реєстру), зручність для суддів, а також те, що процедура є, зазвичай, безоплатною або значно дешевшою для медіаторів. Натомість до недоліків такого варіанту можна віднести необхідність здійснення державних видатків на створення реєстру, надмірну бюрократизацію та централізацію процедури включення до реєстру. У зв'язку з цим А.Лиско та Н.Корнішевський відмічають, такий підхід може спричинити закритість і так не популярної професії в Україні, а також великий рівень недовіри суспільства у зв'язку з чималими корупційними ризиками [11].

Другим варіантом ведення реєстру є монополія однієї неурядової організації. Наприклад, в Латвії таке право має Рада Медіації, яка була заснована декількома асоціаціями медіаторів. У Великобританії ця функція покладена на Реєстр медіаторів Великобританії, в Австралії – Національну систему акредитації і Австралійський реєстр медіаторів, в Шотландії – Мережу медіації Шотландії (за підтримки уряду), у Нідерландах – Голландський інститут медіації тощо. У випадку, якщо відповідальною за ведення реєстру медіаторів є неурядова організація, зазвичай, створюється спеціальний орган, який відповідає за відбір медіаторів на основі здійснення перевірки відповідності їх критеріям, встановленим нормативно-правовими актами чи положеннями цієї

організації. Як правило, такі органи складаються з компетентних, незалежних та досвідчених медіаторів. До переваг такого способу ведення реєстру можна віднести: менший рівень бюрократії, більшу професійність органу, відповідального за ведення реєстру, зручність для суддів, а також уніфікацію вимог до медіаторів. Натомість, до недоліків – можливу суб'єктивність та монополізацію ринку медіаторських послуг, відсутність ефективного способу оскарження відмови включення до реєстру, а також ймовірну надмірну централізованість процедури включення до реєстру.

Розглянемо третій варіант, коли ведення реєстрів медіаторів здійснюється необмеженою кількістю організацій. В деяких державах, зокрема в Чехії, Франції та Ірландії не існує централізованого державного органу, що відповідає за ведення реєстру медіаторів. Перевагою цього варіанту є те, що він є зручним щодо процедури включення до реєстру та найефективнішим щодо контролю за діяльністю медіаторів. Держава, в свою чергу, зобов'язується контролювати діяльність цих організацій. Натомість, недоліком є різноманітний підхід до професійного рівня медіаторів, незручність для судів та можливі зловживання [11].

Т. Кисельова відмічає, що система ведення реєстрів багатьма організаціями одночасно (як державними, так і недержавними) запроваджена у більшості країн світу і Європи, а саме в таких країнах, як: Швейцарія, Бразилія, Канада, Єгипет, Індія, Ізраїль, Японія, Сінгапур, Південна Африка, США, Фінляндія, Німеччина, Ірландія, Литва, Голландія, Португалія, Словенія, Іспанія, Швеція, Великобританія, Австралія, Бельгія, Австрія, Чехія, Польща [12].

А от ведення реєстрів медіаторів централізовано у рамках єдиного державного реєстру, який ведеться зазвичай Міністерством юстиції, існує у невеликій кількості держав: Аргентина, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Греція, Угорщина, Словаччина, Молдова, Білорусь. Разом з тим, на думку Т.

Кисельової, особливого пошавлення та популяризації у сфері медіації така діяльність не продукує: єдині обов'язкові державні реєстри медіаторів є системами постановки на облік за формальними ознаками і виконують радше інформаційні функції для споживачів. Мотивації для підвищення професійного рівня медіаторів такі системи не несуть, адже всі медіатори у країні мають однакову формальну акредитацію, тобто навчання та практичну підготовку.

Отже, аналіз практик ведення реєстру медіаторів показує, що єдиного світового або європейського підходу у даному питанні не існує. Також простежується й інша закономірність: країна, яка починає свій шлях у справі розвитку медіації, як правило, бере за основу світову «успішну» модель і розвиває на свій розсуд, із врахуванням особливостей законодавства. Разом з тим, аналіз зарубіжного досвіду дозволив виявити і роль, яку відіграє держава у питанні залучення до створення реєстру медіаторів у багатьох провідних європейських країнах. Тому логічно буде з'ясувати роль українського уряду в підтримці даного питання.

Перші кроки були здійснені наприкінці 2022 року, із затвердженням Порядку ведення Координаційним центром з надання правової допомоги при міністерстві юстиції України Реєстру медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Порядку проведення конкурсного відбору медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, відповідно до положень якого до березня 2023 року мав бути створений даний реєстр і проведений конкурсний відбір медіаторів [13]. І вже 2 грудня 2022 року Міністерство юстиції оголосило про «Про проведення конкурсного відбору медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги», з метою реалізації Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення [14].

«Медіатори, яких включено до Реєстру, зможуть укласти з центром з надання БВПД договір про надання послуг з медіації у межах реалізації «Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення», після підтвердження спеціалізації медіатора для надання послуг з медіації, проведення якої забезпечують центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги», – зазначила начальниця управління впровадження альтернативних способів врегулювання спорів Координаційного центру з надання правової допомоги Ірина Бондаренко [15]. Отже, медіація буде проводитися між потерпілим та неповнолітнім, який вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин, у межах Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

Очевидно, позитивними є такі кроки держави у запровадженні даного Реєстру та захисту прав неповнолітніх осіб, які хоча і вчинили кримінальні правопорушення, однак мають можливість відновлення свого статусу члену соціуму та ресоціалізації. Більше того, подібні ініціативи популяризують інститут медіації в нашому суспільстві, однак абсолютно не покривають потреби у наданні медіаційних послуг в інших сферах, так би мовити не кримінальних.

Висновки. Тому питання доцільності створення Реєстру медіаторів та суб'єкта, відповідального за таку діяльність залишається нагальним і не вирішеним. Очевидно, що саме завдяки діяльності згаданих вище недержавних організацій, які задовго до прийняття ЗУ «Про медіацію» виступали основними амбасадорами медіації, були сформовані суспільний інтерес та потреба до даного інституту. Позитивними є і певні кроки нових учасників ринку медіації. Разом з тим, доцільно на думку автора констатувати, що недоліками подібного різноманіття є наступні: 1. Труднощі із вибором надавача послуг з вирішення конфліктів у певній сфері суспільних відносин, оскільки суб'єкти, які проводять

медіацію, дублюють одне одного у своїй діяльності. 2. Кожен суб'єкт медіації розробляє свої етичні та поведінкові стандарти поведінки медіатора, а от єдиного дисциплінарного органу, який застосовує дисциплінарні обмеження до медіатора не існує (як це передбачено для суддів, адвокатів, нотаріусів). 3. Відсутня альтернатива вибору між державним та приватним медіатором, що важливо для українського споживача на сьогодні. 4. Нарешті, не проводиться потужна інформаційна підтримка в популяризації

медіації саме в органах державної влади та судах.

Тому, на наше суб'єктивне переконання, існування єдиного державного координаційного суб'єкта, відповідального за ведення Реєстру медіаторів, формування єдиного стандарту до акредитації та ведення медіаційної діяльності є необхідним. Діяльність такого суб'єкта має бути спрямована на об'єднання зусиль подальшого розвитку і популяризації медіації як вже діючих так і майбутніх суб'єктів медіації.

Література:

1. Cornell Law School. URL: https://www.law.cornell.edu/wex/alternative_dispute_resolution (дата звернення: 03.02.2023);
2. Про медіацію: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст.5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 03.02.2023)
3. Реєстр медіаторів-Членів НАМУ. URL: <http://namu.com.ua/ua/members/> (дата звернення: 03.02.2023)
4. Ліга медіаторів України. URL: <http://limu.org.ua/#team> (дата звернення: 03.02.2023)
5. Асоціація сімейних медіаторів України. URL: <http://afmu.org.ua/pro-asociaciyu/> (дата звернення: 03.02.2023)
6. Українська академія медіації. URL: https://mediation.ua/reestr_mediatoriv (дата звернення: 03.02.2023)
7. Український центр медіації та переговорів. URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/vrehuliuvannia-sporiv/mediatory-utsm> (дата звернення: 03.02.2023)
8. Міжнародний комерційний арбітражний суд. URL: <https://icac.org.ua/mediation/list-of-arbitrators/> (дата звернення: 03.02.2023)
9. Центр медіації Київської Торгово-промислової палати. URL: <https://mediation-center.org.ua/> (дата звернення: 03.02.2023)
10. Нотаріальна палата України створила Центр медіації. URL: <https://npu.ua/news/mediacia2021/> (дата звернення: 03.02.2023)
11. Лиско А., Н.Корнішевський. Реєстри медіаторів: зарубіжний досвід. URL: <https://mediation.lviv.ua/2016/03/12/> (дата звернення: 03.02.2023)
12. Кисельова Т. Механізми саморегулювання діяльності медіаторів: Крайні практики та уроки для України. URL: https://www.researchgate.net/publication/327254468_Mehanizmi_Samoreguluvanna_Dialnosti_Mediatoriv_Krasi_Praktiki_I_Uroki_Dla_Ukraini_SelfRegulation_of_Mediation_Best_Practices_and_Lessons_for_Ukraine (дата звернення: 03.02.2023)
13. Про затвердження Порядку ведення Координаційним центром з надання правової допомоги Реєстру медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Порядку проведення конкурсного відбору медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України від 29.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1499-22#Text> (дата звернення: 03.02.2023)
14. Оголошено конкурсний відбір медіаторів, які залучаються центрами з надання БВПД. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ogolosheno-konkursniy-vidbir-mediatoriv-yaki-zaluchayutsya-tsentrami-z-nadannya-bvprd> (дата звернення: 03.02.2023)
15. 38 медіаторів пройшли перший конкурсний відбір для співпраці з системою БПД. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/38-mediatoriv-proyshli-pershiy-konkursniy-vidbir-dlya-spivpratsi-z-sistemoyu-bpd> (дата звернення: 03.02.2023)

References:

1. Cornell Law School. Available at: https://www.law.cornell.edu/wex/alternative_dispute_resolution (Accessed 03 February 2023)
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), *The Law of Ukraine "On mediation"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (Accessed 03 February 2023).
3. Register of mediators-members of NAMU, available at: <http://namu.com.ua/ua/members/> (Accessed 03 February 2023)
4. League of Mediators of Ukraine, available at: <http://limu.org.ua/#team> (Accessed 03 April 2023)
5. Association of Family Mediators of Ukraine, available at: <http://afmu.org.ua/pro-asociaciyu/> (Accessed 03 February 2023)
6. Ukrainian Mediation Academy, available at: https://mediation.ua/reestr_mediatoriv (Accessed 03 February 2023)

7. *Ukrainian Center of Mediation and Negotiations*, available at: <https://ukrmediation.com.ua/ua/vrehuliuvannia-sporiv/mediatory-utsm> (Accessed 03 February 2023)
8. *International Commercial Arbitration Court*, available at: <https://icac.org.ua/mediation/list-of-arbitrators/> (Accessed 03 February 2023)
9. *Mediation Center of the Kyiv Chamber of Commerce and Industry*, available at: <https://mediation-center.org.ua/> (Accessed 03 February 2023)
10. *The Notary Chamber of Ukraine created the Mediation Center*, available at: <https://npu.ua/news/mediacia2021/> (Accessed 03 February 2023)
11. Lisko, A and Kornishevs`kii, N. (2016) "Mediators registers: international experience", available at: <https://mediation.lviv.ua/2016/03/12/> (Accessed 03 February 2023)
12. Kisel`ova, T. (2020), "Self-regulation mechanisms of mediators: Best practices and lessons for Ukraine", available at: https://www.researchgate.net/publication/327254468_Mehanizmi_Samoreguluvanna_Dialnosti_Mediatoriv_Krasi_Praktiki_I_Uroki_Dla_Ukraini_SelfRegulation_of_Mediation_Best_Practices_and_Lessons_for_Ukraine (Accessed 03 February 2023)
13. *Ministry of Justice of Ukraine (2022)*,), "Resolution "On the approval of the Procedure for maintaining by the Coordination Center for the provision of legal assistance the Register of mediators engaged by the centers for the provision of free secondary legal assistance, the Procedure for the competitive selection of mediators engaged by the centers for the provision of free secondary legal assistance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1499-22#Text> (Accessed 03 February 2023)
14. *The official site of Ministry of Justice of Ukraine, The competitive selection of mediators, who are engaged by centers for providing BVPD, has been announced*, available at: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ogolosheno-konkursniy-vidbir-mediatoriv-yaki-zaluchayutsya-tsentrami-z-nadannya-bvpd> (Accessed 03 February 2023)
15. *The official site of Ministry of Justice of Ukraine, 38 mediators passed the first competitive selection for cooperation with the BPD system*, available at: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/38-mediatoriv-proyshli-pershiy-konkursniy-vidbir-dlya-spivpratsi-z-sistemoyu-bpd> (Accessed 03 February 2023)

Стаття надійшла до друку 09.02.2023 року